

Brand!

Brand in de stal. Het is de nachtmerrie van elke veehouder. Helaas maakt een enkeling het echt mee.

Hoe beleven zij dat en wat kan de dierenarts nog voor hun dieren betekenen?

WILMA WOLTERS

TIPS

Voor de veehouder

- Denk na over wie de verantwoordelijkheid krijgt als er onverhoopt brand uitbreekt. Enerzijds kan het zijn dat de eigenaar niet bereikbaar is om welke reden dan ook, anderzijds kan de eigenaar zo emotioneel zijn dat hij/zij niet in staat is om beslissingen te nemen. Bespreek dit ook met de dierenarts als daar behoefte aan is.
- Houd de vluchtroute voor de dieren te allen tijde vrij. Zorg ervoor dat je een deur snel open kunt maken en dat die goed bereikbaar is (geen mixer die nog in de mestput staat).
- Zorg ervoor dat je verzekering op orde is. Wees niet onderverzekerd!
- Buiten goede verlichting hebben is geen must, maar kan wel goed van pas komen.
- Haal brandgevoelige materialen waar mogelijk uit de stal. Ook is het plaatsen van deuren in de zijgevels van de stal het overwegen waard.

Voor dierenartsen(praktijken)

- Bespreek de mogelijkheden van het gebruik van euthasaat van dierenartsen-praktijken in de buurt bij een eventuele brand. Weet ook hoeveel euthasaat er op de eigen praktijk aanwezig is, zodat je bij een brand kunt inschatten of je extra middel nodig hebt.
- Bij een brand is assistentie hard nodig. Dit kan een andere dierenarts zijn, of een veehouder, zolang het maar iemand is die weet om te gaan met koeien. Er moet in korte tijd veel gebeuren en enige ruggespraak kan handig zijn.

Voor rundveehouder Anton van der Gun (links op de foto) uit De Meern werd een nachtmerrie werkelijkheid. Door een brand in de stal verloor hij in juli 2008 uiteindelijk 33 melkkoeien. “Het was dramatisch. Het gebrul van de koeien vergeet ik nooit meer.” Ook zijn dierenarts Rennert Sorgedragers (rechts op de foto) die snel ter plekke was, noemt het een verschrikking. “Je moet dan gaan beslissen over leven en dood. Dat is niet normaal.”

Meer schade dan je ziet

Toen Van der Gun in de gaten kreeg dat zijn stal in brand stond, liep hij een keer of tien de stal weer in om koeien te redden. Maar de dieren leken juist aangetrokken door het licht van het vuur en wilden maar moeizaam naar buiten, naar het donker. Bij het reddingswerk verbrandde Van der Gun zijn hand en liep hij een rookvergiftiging op en moest naar het ziekenhuis worden gebracht. Een van de dierenartsen die snel ter plaatse was, is Rennert Sorgedragers van de Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk uit Harmelen. Wat hij aantreft, is een chaos, een enorme chaos. “Koeien met dikke koppen die soms stonden te rillen van de pijn, koeien met dichtgebrande ogen en met alleen nog stompjes op de plek van de oren, dieren met ingeokeete isolatieplaten op hun rug en met schroeiplekken. En verder heel veel mensen die wel wilden helpen maar van wie niemand de verantwoordelijkheid nam voor de gezondheid van de dieren.” Op dat moment stond de dierenarts er alleen voor; de eigenaar van de koeien was immers juist naar het ziekenhuis vertrokken. Hij besloot de koeien die er het ernstigst aan toe waren, zo snel mogelijk te laten inslapen. Nog even is er de angst

dat er te weinig euthanasiemiddel (euthasaat) voorhanden is op de praktijk, maar daar kwam een voorraad van de universiteit bij. Zo gebeurde het dat er, voordat het licht werd, 28 dieren van Van der Gun werden geëuthanaseerd. De oorzaak van de brand lag in kortsluiting in een stopcontact en de isolatieplaten zorgden ervoor dat het vuur zich razendsnel door de hele stal verspreidde en dat er uiteindelijk zo'n grote brand ontstond.

Totale onderschatting

In totaal zijn 33 koeien verloren gegaan bij de brand. “Als ik er bij was geweest, was dat niet gebeurd”, stelt Van der Gun. In eerste instantie begreep hij niets van dat hoge aantal dode dieren. “Ik was boos omdat er zoveel koeien geëuthanaseerd waren. Ik vroeg me af waarvoor dat nodig was.” Sorgedragers legt het nogmaals uit. “Als er zoveel huid verbrand is, staan de dieren bloot aan infecties. Wat zichtbaar is aan koeien die bloot hebben gestaan aan stralingswarmte, is maar een heel klein deel van wat er in werkelijkheid met ze gebeurd is. Het vlees onder de brandwonden en ook de organen kunnen zo ernstig aangetast zijn, dat dieren alsnog binnen enkele weken overlijden. De dieren konden niet meer voor hun uiteindelijke doel gebruikt worden. Van een koe die je zou laten leven, mocht je niet verwachten dat ze nog weer melk zou gaan geven.” Dieren die op enkele lokale plekken een verbranding hadden opgelopen, zouden het wel redden. “Die ontwikkelen nieuwe

huid of er komt littekenweefsel. Maar grote oppervlakken die verbrand zijn, daar kun je niet tegen zalven en het is niet te verbinden.” Later begreep Van der Gun het wel. Bij een van de koeien die was overgebleven en die ogenschijnlijk niets mankeerde, ook niet qua gedrag, zag hij drie weken later dat de huid opzwol en het vel eraf viel. Deze koe is toen alsnog afgemaakt. “Achteraf gezien was het niet verkeerd om de koeien af te maken. Ik heb de ernst van de verwondingen aanvankelijk totaal onderschat. De dierenarts heeft die nacht adequaat gehandeld.” Sorgedragers is dat met de melkveehouder eens. “Het had niet anders gekund dan zoals het nu is gelopen, ik denk dat we snel en efficiënt hebben geëuthanaseerd.” Toch vond ook Sorgedragers de beslissingen die hij moest nemen moeilijk. “Welke dieren laat je inslapen en welke niet. Dat is lastig.” Of koeien ‘geestelijk’ wat aan brand overhouden, kunnen Sorgedragers en

Van der Gun niet beoordelen. Op het moment dat Sorgedragers op het bedrijf aankwam, waren de dieren in shock, maar gingen wel over tot de orde van de dag; ze stonden te herkauwen. Na de brand heeft Van der Gun ze niet meer gemolken en alle koeien zijn weggegaan. “De stal was bezaaid met asbest en daarom leek het me niet verstandig om de dieren te blijven melken. Ik heb de dieren direct drooggezet.” Dat vindt Sorgedragers een goede reactie. “Koeien die niet zo ernstig beschadigd zijn dat je ze beter kunt euthanaseren, kun je om praktische redenen misschien beter droogzetten.” Maar als de dieren geen of minder schade van brand ondervinden, is droogzetten geen goede remedie. “Een verse koe droogzetten geeft ook weer stress bij het dier.” Van der Gun heeft besloten om melkveehouder te blijven. De buitenkant van de nieuwe stal is net klaar (zie foto). §

